

NAFAS TIZIMI KASALLIKLARI

Botirova.H.O, Umirqulova F.A.

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Termiz shahar Farovon massiv, 43B uy,
email: esadir_74@rambler.ru

ANNOTATSIYA

Rentgen va boshqa nurlarning diagnostikada qo'llanilishi ko'krak qafasi

a`zolarini funksional va morfologik jihatdan o`rganishda, kasalliklarini o`z vaqtida aniqlashda zamonaviy pulmonologiyaning rivojlanishiga katta xissa qo`shdi. Hozir klinikada nafas a`zolarini rentgenologik va nur qo`llanadigan boshqa usullar bilan tekshirish katta ahamiyatga ega, chunki ular ko`p hollarda, tashhisni aniqlashda hal qiluvchi ro`l o`ynaydi. Kasallikning umumiy rentgen diagnostikasi turli intensivlikka ega bo`lgan soya yoki yorug`likni o`pka

va ko`ks oralig`ida aniqlashga asoslanib, bir patologik jarayonni ikkinchisidan farq qilishga imkon beradi.

Kalit so`zlar : Idiopatik interstitsial pnevmoniya, bronxiolit, Deskmativ interstitsial pnevmoniya, Langergans hujayralaridan o`pka gistotsitozi, O`tkir eozinofil pnevmoniya, O`pka saratoni.

KIRISH

Nafas tizimi kasalliklari bolalarda tez-tez uchraydigan patologiyalardan biri xisoblanib, pediatrlarga murojat qilgan uch boladan ikkitasi o`tkir respirator virusli infeksiyaga chalinishi aniqlangan.

Ushbu uslubiy tavsiyanomada mualliflar tomonidan bolalarda yuqori, o`rta va pastki nafas yo`llari anatomo-fiziologik xususiyatlari, shikoyat, kasallik anamnezi, xayot anamnezi bundan tashkari ob`ektiv tekshiruv usullari: ko`zdan kechirish, palpatsiya, perkussiya va auskultatsiya to`liq yoritilib, o`pkaning topografik chegaralari Krening maydoni solishtirma perkussiya va auskultativ normal ko`rsatgichlari xaqida ma'lumot berilgan.

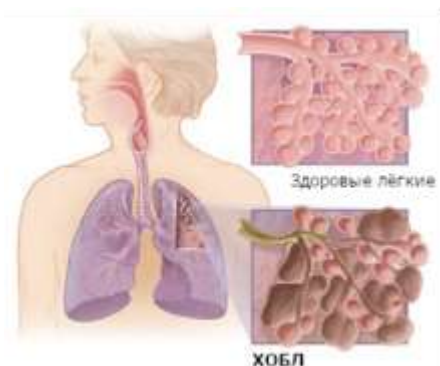
Shu bilan bir qatorda bolalarda nafas olish tizimi kasalliklari O`RI, rinit, faringit, bronxit, bronxiolit, pnevmoniyada uchraydigan paypaslash, perkutor tovush,

2-TOM, 11-SON

auskultativ ovoz o'zgarishlar va xirillashlar to'liq bayon etilgan. Qo'shimcha tekshiruv usullari ko'krak qafasi rentgenografiyasi, bronxoskopiya, spirografiya, pnevmotaxometriya xaqida ko'rsatib o'tilgan. Bu qo'llanmaning yakunlovchi qismida nafas olish sistimasi patologiyasi bilan og'riغان bolalarni to'g'ri parvarish qilish va vrachgacha bo'lgan birinchi yordam ko'rsatish, suniy nafas berish uslublari xaqida ma'lumot berilgan.

Surunkali obstruktiv o'pka kasalligi

Sog'lom o'pka va surunkali obstruktiv o'pka kasalligi

Chekish bilan bog'liq o'limning asosiy sabablaridan biri bu o'pkaning surunkali obstruktiv kasalligi bo'lib, unda o'pka ventilyatsiyasining qaytarilmas va progressiv cheklanishi mavjud [1], bemorni davolay oladigan ushbu kasallikni davolash usullari mavjud emas, mavjud. davolash usullari faqat kasallikning rivojlanishini sekinlashtirishi mumkin. Chekish surunkali obstruktiv o'pka kasalliklarining taxminan 80% ning sababidir. Passiv chekish ham ushbu kasallikning rivojlanishi uchun xavf omilidir. Ilgari bu kasallik asosan erkaklar chalingan, ammo zamonaviy dunyoda erkaklar ham, ayollar ham taxminan teng nisbatda kasallanadi, chunki yuqori daromadli mamlakatlarda chekish ayollar o'rtasida keng tarqalgan. Ayollar turli xil ifloslantiruvchi omillarga duchor bo'ladilar. Havo, masalan, xonalarni yog'och bilan isitish va ifloslangan havoga ta'sir qilish ham ushbu kasallikning rivojlanishiga olib kelishi mumkin.

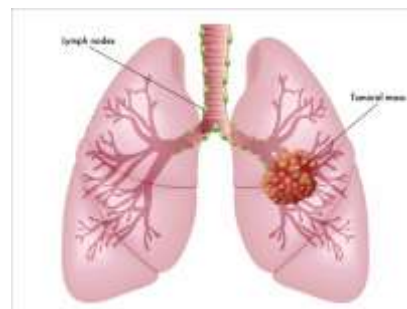
Surunkali obstruktiv o'pka kasalligi bilan nafas olish qiyinlashadi, dastlab faol bo'lish qiyin, keyin zinapoyaga chiqish qiyin bo'lishi mumkin. Kasallik bemorlarning uyda ko'p vaqt o'tkazishiga olib keladi va ilgari odatiy mashg'ulotlar bilan shug'ullanish imkonsiz bo'lishi mumkin. Kasallikning belgilari nafas qisilishi bo'lib, unda havo etishmasligi hissi, ortiqcha balg'am ishlab chiqarish va surunkali yo'tal. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kasallikning keyingi bosqichlarida, o'pkaning himoya funktsiyalari buzilganida, surunkali infektsiyalar ventilyatsiya cheklovlari patogenezida rol o'ynashi mumkin.

Surunkali obstruktiv o'pka kasalligi mustaqil kasallik emas, balki o'pkada havo oqimi cheklangan turli xil surunkali o'pka kasalliklari uchun umumiy atamadir. Kasallik surunkali bronxit va amfizemni o'z ichiga oladi [1], surunkali obstruktiv o'pka kasalligi uchun ko'proq tanish atamalar.

Surunkali bronxit: Surunkali bronxit o'pkada keng nafas yo'llarining yallig'lanishi bo'lib, klinik jihatdan ketma-ket ikki yil davomida yiliga kamida 3 oy balg'amli yo'talning mavjudligi sifatida aniqlanadi. Surunkali bronxit — bu uzoq vaqt chekish tarixiga javoban immunitet tizimining g'ayritabiiy faollashuvidir. Surunkali bronxit natijasida goblet hujayralari tomonidan balg'am ishlab chiqarish kuchayadi, bronxlar devorlari qalinlashadi va tolali bo'ladi.

Amfizema: Amfizemaning bir nechta kichik turlari mavjud, ammo amfizemaning markazlashtirilgan pastki turi chekish bilan bog'liq bo'lib, unda terminal bronxiolalar distalida havo yo'llarining g'ayritabiiy kengayishi kuzatiladi va o'pkaning yuqori qismlari ko'proq ta'sirlanadi. Tsentrilobulyar amfizem bronxiolalarning yo'q qilinishi va kengayishi, so'ngra lezyonlarning birlashishi natijasida rivojlanadi.

O'tkir eozinofil pnevmoniya:

O'tkir eozinofil pnevmoniya ham kam uchraydi va ko'pincha 20-40 yoshdagi erkaklarda uchraydi, bemorlarning uchdan ikki qismi chekuvchilardir. Kasallikning klinik ko'rinishi odatda o'ziga xos emas, shuning uchun ko'pincha, masalan, jamiyat tomonidan sotib olingan pnevmoniya deb noto'g'ri tashxis qo'yiladi. Kasallik o'tkir bo'lib, odatdagi o'tkir respirator kasallik kabi davom etadi (bir oydan kam) va boshlanishi uchun zaruriy shartlar chekish odatlarining o'zgarishi, masalan, chekishni boshlash, tanaffusdan keyin davom etish yoki chekish chastotasini oshirishdir. Bu isitma, yo'tal, nafas qisilishi, plevrit og'rig'i, bezovtalik, mushak og'rig'i va tungi terlashning o'rtacha darajasi bilan tavsiflanadi.

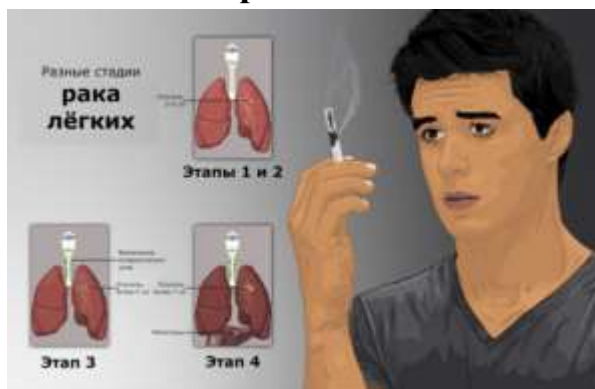
Kasallik og'ir, tez-tez o'tkir nafas etishmovchiligi va mexanik ventilyatsiya zarurati bilan kechadi. Bemorlarning ko'pchiligi o'tkir o'pka shikastlanishi va o'tkir respirator distress sindromi uchun diagnostik mezonlarga javob beradi. Differentsial diagnostika bronxoalveolyar yuvish yordamida olingan substratda eozinofiliyani aniqlashni o'z ichiga oladi, eozinofillar soni 25% dan ortiq, substratning o'zi esa kasallik, infeksiya, gipervolemiya, dorilarga yuqori sezuvchanlik va o'pka qon ketishi davrida steril bo'lishi

2-TOM, 11-SON

kerak. ham chiqarib tashlash kerak. Kasallik steroidlar (glyukokortikoidlar) bilan davolashga yaxshi javob beradi va immunologik jarayonlar bir necha kun ichida normal holatga qaytadi.

O'pka saratoni

Chekish paytida o'pka saratoni bosqichlari

Saraton-bu nafas yo'llarining istalgan joyidan boshlanishi mumkin bo'lgan hujayralarning nazoratsiz o'sishi. O'pka saratonining asosiy sababi chekish, shu jumladan passiv chekishdir. O'pka saratoni belgilari orasida yo'tal, ko'krak qafasidagi og'riq, nafas qisilishi, xirillash, takroriy o'pka infeksiyalari, qonli yoki zang rangli balg'am, ovozning xirillashi, bo'yin yoki yuzning shishishi, yelkada, qo'llarda yoki qo'llarda og'riq va zaiflik, isitma (haroratning oshishi). Sigaret tutunida saratonga olib keladigan ko'plab kanserogenlar mavjud. Tarkibi va potentsial kanserogenligi jihatidan ular orasida eng muhimlari polisiklik aromatik uglevodorodlar, N-nitrozoaminlar, butadien-1,3, benzol, aldegidlar va etilen oksidi. Kanserogenlar ta'sirida DNK qo'shimchalarining shakllanishi yaxshi o'rganilgan hodisadir. Chekuvchilarning ko'p to'qimalarida DNK qo'shimchalari darajasi chekmaydiganlarga qaraganda yuqori va ularning mavjudligini ma'lum biomarkerlar yordamida aniqlash mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'pka to'qimalarida DNK qo'shimchalarining doimiy mavjudligi hujayralarning genetik shikastlanishiga olib kelishi mumkin va bu zararlar hujayraning keyingi bo'linishi natijasida tarqaladi, bu saraton rivojlanishi paytida kuzatilgan ko'plab genetik o'zgarishlarni aniqlash bilan yaxshi mos keladi. Shuningdek, tamaki mahsulotlari va tamaki tutunining ko'plab tarkibiy qismlari DNKga zarar etkazishi mumkin. Zararni tuzatishning bir nechta mexanizmlari mavjud, ammo zararni to'liq bartaraf etmaslik mutatsiyalarga olib kelishi va natijada saraton xavfini oshirishi mumkin. Chekish xromosomalarga zarar etkazishi mumkin, bunda DNK zanjirining bir qismi o'chiriladi, o'simtani bostiruvchi genlar

2-TOM, 11-SON

o'chirilishi mumkin yoki hujayra bo'linish sikliga ta'sir qiluvchi onkogenlar faollashishi mumkin.

XULOSA

Kasallikning barcha turlari u yoki bu tarzda sog'lig uchun zararli bo'lib, eng keng tarqalgan shakli chekishdir. Tamaki iste'moli sezilarli iqtisodiy zarar keltiradi, xususan, sog'liqni saqlash xarajatlari shaklida ifodalanadi. Shu bilan birga, eng yirik tamaki ishlab chiqaruvchilari tamaki xavfi haqidagi ma'lumotlarning tarqalishini oldini olishga faol harakat qilmoqdalar. Masalan, 1954-yilda ilmiy adabiyotlarda tamaki tarkibidagi sichqonlarda o'smalarni keltirib chiqaradigan moddalar haqida maqola paydo bo'lgach, oltita yirik tamaki ishlab chiqaruvchilari tamaki reklama kompaniyalari faoliyatini boshladilar, bundan maqsad tadqiqotni obro'sizlantirish edi. Bundan tashqari, chekuvchi odamlar chekish orqali o'zlariga yetkazadigan zararni bilishadi va ko'p odamlar shu sababli chekishni yoqtirmaydilar, lekin ular davom etishadi, chunki nikotinga qaramlik chekish uchun kuchli istakni keltirib chiqaradi va tamaki chekishni tashlashga urinishlarga xalaqit beradi. Shu bilan birga, chekishni sinab ko'rganlarning uchdan bir qismi chekuvchiga aylanadi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. emedic.uz google.ru med.uz yandex.ru uz.Wikipediya.org
2. Centers for Disease Control and Prevention (US), National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion (US).
3. www.razlib/.pl.ph.pp *Propedevtika detskix bolezney*
4. www.webmedinfo.ru/library *Propedevtika detskix bolezney*
5. www.litmir.net/bd/ *Propedevtika detskix bolezney*
6. Gillette, Fanny Lemira. "White House Cook Book: A Selection of Choice Recipes
7. Original and Selected, During a Period of Forty Years" Practical Housekeeping." The
8. Historic American Cookbook Project. 23 Feb 2015;
9. Grieve, Margaret. "A Modern Herbal-Mints." Botanical.com. 23 Feb 2006;

